

Møte onsdag den 7. oktober 2015 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 4):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2016
2. Referat

Statsråd Siv Jensen overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har bedt om ordet for å trekke tilbake et representantforslag.

Kirsti Bergstø (SV) [10:01:36]: Jeg viser til Representantforslag 111 S for 2014–2015 fra meg selv og Audun Lysbakken om å lovfeste overgrepsmottak. Jeg vil med dette trekke forslaget fordi SV ønsker å se hvordan praksisen under det nye regelverket på området utvikler seg, før vi eventuelt kommer tilbake til hvordan tilbudet til personer utsatt for vold og overgrep kan bli bedre.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstøs meddelelse om tilbaketrekking av forslaget tas til etterretning.

Sak nr. 1 [10:02:13]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2016

Statsråd Siv Jensen [10:02:40]: Dette statsbudsjettet er blitt til i en tid hvor de økonomiske utsiktene er annerledes enn vi har vært vant til de siste 10–15 årene. Siden i fjor har fallet i oljeinvesteringene forsterket en utvikling som allerede var på vei. Mange mister nå jobben i de næringene og landsdelene som berøres sterkest av at oljeprisen har falt. Det er vondt for dem som rammes – enkeltpersoner, familier og små og store bedrifter.

Fallet i oljeprisen er en påminnelse om at norsk økonomi skal gjennom en omstilling – det vi har i dag, forandres. For Norge betyr det at oljen ikke lenger blir den samme vekstmotoren i økonomien. For arbeidstakere og bedrifter kan det bety at man må omstille seg til ny virksomhet. Regjeringen legger derfor frem et budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling.

Stilt overfor en krevende omstilling i økonomien er det aller viktigste vi nå kan gjøre, å stimulere til vekst i privat, konkurranseutsatt næringsliv. Derfor legger vi frem en skattereform med lavere skatt på det vi vil ha mer av – investering og vekst i næringslivet og arbeidsplasser. Derfor fortsetter vi tidenes satsing på samferdsel – det styrker veksten. Derfor satser vi på kunnskap, forskning og utvikling – vår viktigste ressurs, arbeidskraften, skal bli enda bedre kvalifisert.

Samtidig legger vi frem en tiltakspakke for økt syssetsetting. Vi retter inn innsatsen på de områder som har

blitt hardest rammet av fallet i oljeprisen. Vi styrker innsatsen for arbeidsledig ungdom. Og vi styrker det sosiale sikkerhetsnettet – for rusavhengige, for barn som vokser opp i fattige familier, for voksne som risikerer å falle utenfor arbeidslivet. Statsbudsjettet for 2016 svarer på dagens utfordringer og ruster oss for fremtiden.

Da vi fant de første oljeressursene i Nordsjøen for 50 år siden, gikk det politiske Norge sammen med næringslivet og la fundamentet for en verdensledende olje- og gassindustri og sikret store inntekter for landet. Da vi fant oljen, viste vi vei. Vi som samfunn og enkeltmennesker har fått oppleve verdien av de kloke valg som våre foreldre og besteforeldre gjorde for 50 år siden.

17. august 1965 ble 1. konsesjonsrunde utlyst. I år utlyste regjeringen 23. konsesjonsrunde. Det vil være et viktig bidrag for at også våre barn og barnebarn kan oppleve verdien av oljeeventyret i mange tiår fremover. Men vi må planlegge for en fremtid der etterspørselen fra oljenæringen vil bli mindre. Vi må legge til rette for at andre næringer i Norge vokser seg større og sterkere, skaper nye verdier og flere arbeidsplasser.

Å få til omstillinger er krevende. Nå er det vi som må gjøre de riktige valgene, slik at vi legger til rette for vekst i verdiskaping og velferd også de neste 50 årene.

Det er gründeren på Vestlandet, småbedriftslederen i Hedmark, fiskeren i nord og vanlige folks arbeidsinnsats over hele landet som skal føre utviklingen videre. Det er vår oppgave som politikere å legge til rette for at det er mulig. Alle er enige om at arbeid til alle er et viktig mål. Men dette målet er ikke nok til å holde folk i arbeid. Det avgjørende er at vi fyller målet om arbeid til alle med innhold, at vi legger til rette for at bedrifter kan skapes, verdier kan vokse, og folk kan få arbeid.

Bak hver arbeidsplass som er skapt, har det stått noen som har hatt troen på sin idé og muligheten til å sette ideen ut i livet. Når vi skal føre utviklingen videre, må vi gjøre det med utgangspunkt i at det må bli enklere å lykkes med å skape arbeidsplasser. Da bygger vi bedre muligheter for folk til å være nyskapende og til å takle de omstillingene vi møter.

Regjeringens statsbudsjett for 2016 gjør nettopp det. Vi investerer i innbyggernes kunnskap. Vi investerer i gründerkap, i muligheten til å skape nye arbeidsplasser og trygge jobber. Vi investerer i mulighetene til å delta i arbeidsmarkedet – gjennom et godt helsevesen, gode veier og kollektivløsninger og et trygt sosialt sikkerhetsnett som gir oss hjelp når vi trenger det.

Norge er et godt land å bo i. Vi har en høyt utdannet befolkning og er rike på naturressurser som gir muligheter få andre land er forunt. Vi har et godt grunnlag. Men nå møter vi krevende tider.

Pengepolitikken er vårt førstelinjeforsvar når det butter imot. Svakere krone og lavere lønnsvekst er en klar fordel for eksportbedrifter, leverandører til oljevirksomheten og andre bedrifter som møter konkurranse fra utlandet. Det bidrar til den nødvendige omstillingen i økonomien.

Kostnadsnivået vil likevel være klart høyere enn hos gjennomsnittet av våre handelspartnere. Samtidig har veksten i produktiviteten – det vi får igjen for hver arbeids-

time vi legger ned – falt tilbake siden midten av forrige tiår.

Lave renter og andre pengepolitiske tiltak, både hjemme og ute, støtter opp under den økonomiske aktiviteten. I Norge bidrar et lavt rentenivå til vekst i husholdningenes etterspørsel etter varer og tjenester. Flere mennesker i landet har fått jobb. Antall sysselsatte har økt med over 20 000 det siste året. Samtidig er det blitt flere arbeidsledige.

Arbeidsledigheten har først og fremst steget i fylker på Sør- og Vestlandet, som har sterk tilknytning til oljenæringen. Ledigheten er lavere eller uendret i flertallet av de øvrige fylkene. Ledigheten har økt mest blant ungdom. Det synes å ha blitt vanskeligere for ungdom å komme inn i arbeidsmarkedet ved siden av skolegang og ved endt utdanning.

Samlet sett legger regjeringen til grunn en forholdsvis svak vekst i norsk økonomi i år, noe bedre neste år og en vekst opp mot trend i 2017. Den økonomiske politikken er en viktig grunn til at veksten anslås å ta seg opp. Arbeidsledigheten ventes å ta seg litt opp fra dagens nivå. Anslagene er usikre. Fallet i oljeprisen siden i fjor sommer viser at utsiktene for norsk økonomi raskt kan endre seg.

Særlig er den økonomiske utviklingen i Kina usikker. Et tilbakeslag i Kina og andre fremvoksende økonomier kan redusere oljeprisen enda mer og skape uro i finansmarkedene, slik vi så på sensommeren. Oppgangen i euroområdet er skjør. Her hjemme er det usikkert hvor sterkt etterspørselen fra petroleumsnæringen vil reagere på lave oljepris, og hvordan det vil slå ut i norsk økonomi og i arbeidsmarkedet. Utviklingen avhenger også av hvordan bedrifter og husholdninger reagerer på utsikter til en svakere økonomisk utvikling, og hvordan konkurranseevnen utvikler seg fremover.

For 2015 la regjeringen opp til en oljepengebruk som gir et bidrag til etterspørselen i fastlandsøkonomien fra i fjor til i år på 0,5 pst. Budsjettet var dermed mer ekspansivt enn det som har vært normalt de siste 10–15 årene.

Noen kritiserte den gang regjeringen fordi vi brukte for mye oljepenger, men resultatet er at vi har hatt et budsjett godt tilpasset den økonomiske situasjonen, som har gitt oss større trygghet for sysselsetting og vekst enn om vi hadde brukt mindre. Regjeringen var heldigvis tidlig ute.

Også for neste år vil regjeringen legge opp finanspolitikken slik at norsk økonomi er best mulig forberedt på lavere aktivitet i oljevirkksomheten og usikre økonomiske tider.

Det er en særlig utfordring at mange nå mister jobben i de næringer og fylker som berøres sterkest av den lave oljeprisen. Regjeringen vil derfor i budsjettet ta nødvendige skritt for å forsterke innsatsen for arbeid og aktivitet. Den finanspolitiske innsatsen forsterkes med særskilte tiltak for økt sysselsetting på 4 mrd. kr, med vekt på områder som rammes særlig hardt av tilbakeslaget.

Vi har planlagt store investeringer i en modernisering av det norske samfunn over de kommende år. Vi forsterker en rekke av disse satsingene:

- på en mer moderne, effektiv og miljøvennlig transport
- på bedre skoler og universitet

- på innovasjon, entreprenørskap, kunnskap og forskning

Vi vil sette fart i økonomien her og nå og samtidig bidra til en mer vekstkraftig økonomi som kan gi bedre velferd, miljø og trygge arbeidsplassene fremover.

Samlet sett vil regjeringens forslag til budsjett gi et bidrag til etterspørselen i fastlandsøkonomien fra i år til neste år på 0,7 pst. Oljepengebruken i 2016 vil tilsvare 194 mrd. kr, eller nesten 37 000 kr per innbygger.

Den økonomiske politikken innebærer samlet sett en kraftfull innsats i en krevende tid. Det er riktig i dagens økonomiske situasjon, både for å støtte opp under aktiviteten på kort sikt og for å bidra til omstilling og nyskaping. Og vi er klar på at den økte bruken av oljepenger også skal føre til lavere skatter og avgifter. Det er to hovedgrunner til dette:

1. Et lavere skattenivå og et skattesystem som fremmer bedre ressursutnyttelse, er det fremste tiltaket for å fremme omstilling, verdiskaping og arbeidsplasser i næringslivet.
2. Økt sysselsetting i offentlig sektor kan ikke være hovedsvaret på de utfordringer norsk økonomi nå møter.

Det som kreves, er å legge til rette for vekst i næringslivet. Det er helt avgjørende for vår velstand. Nærmere to millioner personer jobber i næringslivet over hele landet – i små og store bedrifter. Slike arbeidsplasser kommer ikke av seg selv.

Et godt skattesystem er viktig for sysselsetting, verdiskaping og velferd. Et bedre skatte- og avgiftssystem kan øke antall arbeidsplasser og gjøre økonomien mer produktiv.

Når den enkelte kan bestemme mer over egen inntekt, stimulerer det flere til å jobbe mer. Og når vi senker skatten for næringslivet, blir det mer gunstig å investere, satse og skape arbeidsplasser i Norge.

Det er verdien av arbeidsinnsatsen vår som finansierer det norske velferdssamfunnet. Det vi skaper av verdier, gir oss nye velferdsordninger. Derfor kan aldri velferd settes opp mot verdiskaping – det ene forutsetter det andre.

Regjeringen har til nå redusert skatter og avgifter med over 13 mrd. kr. Både vanlige folk og næringslivet har fått lettelser.

I budsjettet foreslår regjeringen nye, betydelige lettelser som kan bidra til investeringer, fornyet vekst og arbeidsplasser. Vi foreslår nye lettelser i skatter og avgifter på til sammen 9,1 mrd. kr.

Den største og viktigste skattelettelsen er å redusere selskapsskattesatsen fra 27 til 25 pst., samt å gjøre det samme med inntektsskatten for personer.

Det er en viktig endring for å redusere faren for at selskaper flytter skattbare overskudd ut av Norge og for å sikre fremtidige investeringer i Norge. Når vi senker selskapsskatten, gjør vi det mer lønnsomt å investere i Norge, og vi styrker norsk næringslivs konkurransekraft.

Regjeringens forslag til skatteopplegg er første steg i en større reform av skattesystemet, som vi presenterer samtidig med dette budsjettet. Målet med skattereformen er å gjøre økonomien vår vekstkraftig. Derfor skal det lønne

seg å investere i norske arbeidsplasser. Og det skal lønne seg å jobbe, fordi arbeid og aktivitet er selve grunnlaget for vår felles velferd. En slik skattepolitikk vil også ha gode dynamiske virkninger og gi høyere økonomisk vekst.

I lys av de økonomiske utfordringene landet nå møter, med fall i etterspørselen fra oljenæringen, er 2016 et godt og riktig tidspunkt for å starte oppfølgingen av Skatteutvalget. Når regjeringen legger frem skattemeldingen samtidig med budsjettet for 2016, gir det Stortinget mulighet til å se 2016-forslagene i en større sammenheng. Vi ønsker å legge til rette for et bredt forlik om skatteendringene. Det vil bidra til forutsigbarhet og stabilitet. Det kan fremme den økonomiske veksten.

Den økonomiske situasjonen landet er inne i nå, gir ekstra argument for å redusere skattenivået. Høye skatter legger byrder på næringslivet og gjør omstillingen vanskeligere.

Regjeringen foreslår i likhet med Skatteutvalget at lavere skatt på alminnelig inntekt delvis finansieres ved en ny bruttoskatt på personinntekt. Regjeringen foreslår å opprette en ny trinnskatt som erstatter dagens toppskatt. Trinnskatten skal sikre god fordeling av skattebyrden. Personer med høye inntekter skal betale mer i skatt enn dem med lave inntekter. Det er uklart å redusere selskapsskatten uten at vanlige folk får lettelse. Trinnskatten er derfor utformet slik at det gis lettelse, og den samlede marginals-katten på arbeid reduseres. Det vil stimulere til økt arbeid.

Som ledd i en større skattereform, der det gis skattelettelser til brede grupper, er det naturlig å gå gjennom ulike fradrag og særordninger i skattesystemet.

Bak hver arbeidsplass i næringslivet ligger det store investeringer. Norsk kapital og norske eiere bidrar til at flere nye bedrifter starter opp og til å omstille etablerte selskaper. Formuesskatten har klart negative og uheldige virkninger for det private norske eierskapet fordi den bare rammer norske eiere. Formuesskatten kan også påvirke investeringene blant virksomheter som er avhengig av norsk kapital.

En gründer i Haugesund kan ikke i samme grad hente egenkapital i det internasjonale kapitalmarkedet som et internasjonalt konsern. Småbedriftseieren i Haugesund er avhengig av lokale investorer. For slike bedrifter kan det ha betydning hvordan norske eiere blir beskattet. Regjeringen foreslår derfor å øke bunnfradraget i formuesskatten til 1,4 mill. kr. Satsen reduseres til 0,8 pst. Samtidig reduseres verdsettingsrabatten for næringseiendom og sekundærboliger til 20 pst. Det vil vri investeringer fra fast eiendom til næringsvirksomhet.

Med samlede påløpte skatte- og avgiftslettelse på 9,1 mrd. kr i 2016 vil skattenivået være om lag 22 mrd. kr lavere enn da regjeringen overtok. Med regjeringens forslag får om lag ni av ti skatteyttere lettelse eller uendret skatt. Gjennomsnittlig skattelettelse utgjør 1 000 kr. Alle inntektsgrupper unntatt de med bruttoinntekt over 2 mill. kr får skattelettelse i gjennomsnitt. Selvstendige næringsdrivende kommer godt ut med gjennomsnittlige lettelse på 3 400 kr. Summen av vårt skatteopplegg er

skatteendringer som gir økt vekstkraft for norsk økonomi, større muligheter for norske bedrifter og trygghet for norske arbeidsplasser.

For at Norge også fremover skal være et rikt land, må vi legge grunnlaget for fremtidig verdiskaping nå. Vi må gjøre det mulig for bedrifter og mennesker å få frem de gode ideene.

Forskning og utvikling er en av de viktigste kildene til innovasjon og langsiktig vekst. Regjeringen foreslår i neste års budsjett å øke den offentlige finansieringen av forskning og utvikling til over 32 mrd. kr, tilsvarende 1,1 pst. av BNP. Dette er det største forskningsbudsjettet noensinne, både i antall kroner og som andel av BNP.

Regjeringen følger opp langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Vi vil opprette nye rekrutteringsstillinger, satse mer på forskningsinfrastruktur og stimulere til at norske forskere deltar i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. En sterk satsing på høyere utdanning og forskning er både en forutsetning og et virkemiddel for et mer konkurransedyktig næringsliv, grønne arbeidsplasser og flere verdensledende fagmiljøer. Vi styrker også studiefinansieringen og legger til rette for å bygge 2 200 nye studentboliger i 2016.

Som finansminister møter jeg en rekke ildsjeler som jobber av all kraft for å gjøre visjonene sine til virkelighet. Tidligere i år møtte jeg eieren av SalMar ASA, som holder til på Frøya. Det var et inspirerende møte. SalMar er en bedrift som har tatt kunnskap fra norsk offshoreteknologi til havs for å drive fiskeoppdrett i det værutsatte havområdet utenfor Sør-Trøndelag. Her kombineres det beste fra to av våre viktigste eksportnæringer og skaper muligheter for ny vekst.

Dette er et eksempel på hvordan petroleumsnæringen er en kilde til ideer og nyvinninger, og hvordan teknologi fra oljenæringen kan brukes til nye næringer og nye arbeidsplasser.

Poenget er at vi ikke ennå vet hvordan kunnskap fra en del av økonomien kan brukes i andre sammenhenger. Vi trenger derfor solid satsing på forskning og utvikling og ikke minst kommersialisering av forskningen.

SkatteFUNN skal utløse samfunnsøkonomisk lønnsom forskning og utvikling. Regjeringen vil styrke ordningen ved å heve beløpsgrensen for fradraget for egenutført og innkjøpt forskning og utvikling.

I forbindelse med statsbudsjettet legger regjeringen også frem gründerplanen for å skape og forsterke en kultur for gründerkap i Norge, og vi foreslår å øke budsjettet med 400 mill. kr til ulike gründeriltak.

I sum er regjeringens forskningsinnsats – satsing på maritim verdiskaping langs kysten, gründerne i hele landet og verdensledende utdanningsinstitusjoner – et kraftfullt bidrag både for omstilling, vekst i eksisterende næringer, og som et grunnlag for nye arbeidsplasser.

Godt utbygd veinett og effektiv kollektivtransport er avgjørende for hverdagen for oss alle enten vi skal leve i barnehagen, kjøre til fotballtrening eller transportere fisk i vogntog fra Møre til Gardermoen. Bedre infrastruktur er en av Høyre-Fremskrittsparti-regjeringens viktigste satsinger. En effektiv og moderne infrastruktur legger

grunnlaget for økt verdiskaping og styrker vekstevnen i norsk økonomi. Effektive løsninger for kollektivtransport gjør hverdagen enklere for folk flest, og mindre sentrumsnære områder kan bli gode boligområder slik at presset i boligmarkedet reduseres.

Neste års samferdselsbudsjett er et kraftig løft for å bygge landet. Regjeringen foreslår en reell økning på 3,8 mrd. kr fra 2015 til oppfølgingen av Nasjonal transportplan. Selv uten videre opptrapping vil rammene for første fireårsperiode i transportplanen bli overoppfylt.

Samlet øker bevilgningen til veiformål med 18,5 pst. Dette legger til rette for høy aktivitet i veiutbygginger. Økt vedlikehold og satsing på gang- og sykkelvei er andre satsinger.

Samferdsel handler også om lokale veier, vedlikehold, jernbane og kollektivtransport.

Folk er gjerne like opptatt av farlige veikryss i nabolaget som å få tofelts motorvei ut av byen. Derfor får fylkesveiene et betydelig løft. Det gjør vi både gjennom økte overføringer til fylkeskommunene og gjennom rentekompensasjon for en ny investeringsramme på 3 mrd. kr. Dette vil bidra til bedre vedlikehold og økt fornyelse på fylkesveiene.

Etter mange tiår med økende vedlikeholdsetterslep har regjeringen i 2015 redusert etterslepet. En sterk satsing på vedlikehold og fornying i statsbudsjettet gjør at etterslepet vil gå videre ned i 2016.

Regjeringen fortsetter den rekordstore satsingen på jernbanen. Bevilgningene til Jernbaneverket er om lag 50 pst. høyere enn før regjeringsskiftet i 2013. Spesielt vedlikeholdssatsingen har økt.

Det blir god fremdrift på alle igangsatte jernbaneprosjekt. Det blir videre planlegging og utbygging av intercitystrekningene. Vi vil starte planlegging av Ringeriksbanen, som når den står ferdig, vil bringe Oslo og Bergen én time nærmere hverandre. Og NSB kan investere i nye togsett – på Østlandet, Gjøvikbanen og Vossebanen. Dette skal gi bedre punktlighet og komfort i togtrafikken og legger til rette for økt kapasitet på lengre sikt.

Jobben med å ta vedlikeholdsetterslepet fortsetter. Vedlikeholdet på jernbanen øker med over 30 pst. i 2016.

Samtidig trenger vi endringer i jernbaneorganiseringen. Regjeringen vil derfor gjennomføre en reform av jernbanesektoren. Jernbaneverket og NSB skal omstruktureres, og det skal bli økt konkurranse om persontogtrafikk. Målet er en bedre hverdag for reisende og transportører.

Før sommeren la regjeringen frem forslag om å opprette et utbyggingsselskap for vei. Det skal planlegge, bygge, drifte og vedlikeholde enkelte lange veistrekninger på en helhetlig og sammenhengende måte. Frem til nå er veier i Norge i stor grad blitt planlagt og bygget stykkevis og delt. Utbyggingsselskapet vil kunne se utbyggingsprosjektene sammenhengende og helt. Regjeringens forslag innebærer at selskapet får bevilget 1,3 mrd. kr i direkte bevilgning og driftskreditt i 2016.

Økt samfunnsøkonomisk lønnsomhet er et viktig mål med de pågående reformene i sektoren. Vi har etablert et eget infrastrukturfond som gir mer forutsigbar finansiering av samferdselsinfrastruktur. Vi sa at fondet skulle fyl-

les opp til 100 mrd. kr i løpet av regjeringsperioden. Med dette budsjettet når vi det målet allerede i 2016. Denne regjeringen har vist at den virkelig satser på samferdsel. Det burde vært gjort for lenge siden. Nå skjer det!

Det er de ansatte i velferdstjenestene i kommunene som er førstelinjen i det norske velferdssamfunnet. Det er de som tar imot barna i barnehagen om morgenen, gir hjemmelekser og møter til foreldresamtaler, og drar på hjemmebesøk til eldre pleietrengende. De er våre hverdagshelter. Det er også medarbeiderne som bistår mange av de mest sårbare i samfunnet. Når velferden skal styrkes, er det disse stillingene som må prioriteres. Det skjer gjennom å styrke kommuneøkonomien.

I budsjettet for 2016 leverer regjeringen et sterkere kommuneopplegg enn varslet i kommuneproposisjonen. Vi legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på 7,3 mrd. kr. Godt over halvparten av dette er frie inntekter. Dermed setter vi kommunene i stand til å styrke tjenestene som betyr mest i folks hverdag – barnehager, skoler og omsorgstjenester.

Ingenting er viktigere for menneskers muligheter i livet enn utdanning. Barnehagen skal være barns første møte med kunnskapssamfunnet. Barna skal lære seg å leke, skape vennskap, stimulere nysgjerrigheten, språket og bygge sosial kompetanse. Derfor er et av regjeringens viktigste løfter til barna, foreldrene og de ansatte at kvaliteten i barnehagene skal opp.

Vi styrker bevilgningene til kvalitet i barnehagene med 160 mill. kr, til totalt 440 mill. kr. Det er langt over en dobling på de to årene vi har sittet i regjering. Veksten i de frie inntektene legger også til rette for flere barnehageplasser og dermed et mer fleksibelt opptak.

Det grunnlaget som legges allerede fra barnehage og første skoledag, er viktig for resten av livet. De minste barna møter stolte og spente til første skoledag med store forventninger om å lære. Regjeringens mål er et utdanningssystem med kunnskap og kvalitet i alle ledd, tilpasset hver enkelt elev. Bare slik gjør vi den enkelte i stand til å møte senere skolegang og arbeidsliv på en god måte. Derfor satser vi på enda bedre lærere, flere skoletimer og målrettede satsninger i utvalgte fag.

Over 5 000 lærere vil få tilbud om videreutdanning i 2016. Vi foreslår å styrke realfagsarbeidet. Vi satser på elever som presterer på høyt nivå, og tiltak for bedre læring for dem som sliter. Og vi styrker satsingen på lesing og skriving gjennom etter- og videreutdanning for lærere.

Ved å satse på kunnskap legger vi grunnlaget for fremtidens næringsliv. Det vi investerer i kunnskap, får vi igjen i fremtiden. Og jo mer vi lærer barna våre i det formelle utdanningssystemet, desto mer blir vi i stand til å lære i arbeidslivet, være nyskapende og takle de omstillingene vi møter.

Det er svært alvorlig for samfunnet, og for den enkelte, at halvparten av dem som starter på en yrkesutdannelse, aldri fullfører. Derfor har Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen satt i gang en rekke kraftfulle tiltak for å få flere til å velge – og fullføre – yrkesfag. Gjennom et yrkesfagløft vil vi utdanne flere gode fagfolk til norsk næringsliv.

Lærlingtilskuddet hadde frem til regjeringsskiftet stått stille i over ti år, bortsett fra en midlertidig økning i 2009. Under denne regjeringen har tilskuddet økt tre ganger på to år, med til sammen 10 000 kr per kontrakt. Med regjeringens ungdomspakke øker lærlingtilskuddet til bedriftene med ytterligere 2 500 kr per lærling.

God helse er viktig i alle menneskers liv. At vi får den riktige behandlingen – av høy kvalitet – når sykdom truer, gir trygghet.

Mye er bra i norsk helsetjeneste, men vi kan og skal gjøre det bedre. Når vi betaler høye skatter, har vi også krav på et helsevesen av høyeste kvalitet. Det er en hjertesak for regjeringen – og vi har tatt en rekke initiativ for å sikre pasientenes helsevesen: I 2013 sto nesten 250 000 i sykehuskø. Køene steg. Regjeringens mål har vært å få køene ned. Rask behandling er både god økonomi og gir trygghet for den enkelte. Vi foreslår derfor nærmere 2,9 mrd. kr i økte bevilgninger til sykehusene slik at flere kan behandles.

Enda viktigere enn ressursene er resultatene for pasientene. Sykehusene gir flere behandlinger i dag enn for to år siden. Nærmere 18 000 færre pasienter venter på behandling sammenliknet med samme tidspunkt for to år siden. Med økte ressurser og høyere vekst i aktiviteten i sykehusene kan enda flere mennesker få hjelp til neste år.

Kvaliteten i behandlingen av livstruende sykdommer skal bli bedre. For eksempel gir pakkeforløpene for kreft større forutsigbarhet og trygghet. Har man kreft, er rask diagnose og behandling helt livsviktig. Nær åtte av ti kreftpasienter som er med i pakkeforløp for kreft, får nå behandling innen fastsatt tid. Det viser oss at en bedre helse-tjeneste ofte handler vel så mye om bedre løsninger, som om mer penger. Målet skal alltid være å spare liv. Ingen skal mangle på fremtidens familiebilder fordi de ikke fikk hjelpen de trengte da det hastet som mest.

Før valget i 2013 lovet vi å satse på rusfeltet. Vi lovet å kjøpe flere behandlingsplasser hos private og ideelle. Vi lovet raskere behandling og kortere ventetid.

Det har gitt resultater. Det siste året gikk ventetiden til spesialisert rusbehandling ned med nesten to uker i gjennomsnitt. To uker er lang tid for en rusavhengig som er motivert for behandling.

Vi har likevel et godt stykke igjen. For lenge har for mange falt utenfor – mennesker som sliter med rus og med psykiske lidelser. Rus og psykisk helse er derfor først ut når vi innfører fritt behandlingsvalg. Det er på høy tid at denne gruppen blir prioritert først – når vi innfører nye rettigheter og økt valgfrihet. Og vi må få en helhetlig behandlingsskjede helt inn til mål. For mange rusavhengige er den aller tøffeste jobben å forholde seg til ulike personer, ulike kontorer, ulike sektorer og ulike søknadsskjemaer. Hjelpen blir for oppstykket, for lite helhetlig.

I løpet av høsten kommer vi med en opptrappingsplan for rusfeltet, og med planen følger en ramme på hele 2,4 mrd. kr i perioden 2016–2020, som bl.a. skal brukes på en styrking av rusarbeidet i kommunene. Med planen gir vi et kraftig løft for behandling, bolig, helsehjelp, tidlig innsats og ettervern. Det handler om å få en endring til det bedre for den enkelte rusavhengi-

ge. Det handler om å skape gode og helhetlige tjenester.

Derfor betyr det også noe når vi satser på helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Vi legger til rette for 150 flere psykologårverk i kommunene. Dette er en betydelig satsing. Målet er at alle kommuner skal ha psykologkompetanse i 2020.

Vi må starte tidlig for å forebygge sykdom. Vi må starte tidlig for å forebygge frafall i skolen. Vi må starte tidlig for å forebygge rusavhengighet.

Psykiske plager og lidelser er et alvorlig folkehelseproblem, og det er viktig med et godt og raskt tilgjengelig tilbud i kommunene – da trenger de å ansette flere psykologer. Det er en investering for fremtiden – en investering i mennesker med evner og ressurser.

Helse- og omsorgstjenestene er ikke bare til for å behandle sykdom. De er like mye til for å gi mulighet til å mestre, til å ha en god hverdag og et meningsfullt liv til tross for at alderdom gjør at livet forandres.

Selv om de aller fleste eldre lever aktive og trygge liv, holder seg friske og bor hjemme så lenge som mulig, vil mange ha behov for hjelp i hjemmet eller tryggheten det er å bo på et sykehjem.

Jeg har sett mye godt i norsk eldreomsorg. Jeg har møtt aktive eldre, kompetente pleiere og besøkt flotte nye omsorgsboliger og sykehjem hvor det er en hjemlig og hyggelig atmosfære, og hverdagslivet er aktivt og variert. Slik skal en moderne eldreomsorg være.

Det handler om at eldre behandles som selvstendige mennesker, og at deres ønsker, behov og verdighet blir ivaretatt – selv om man trenger ekstra hjelp for å mestre hverdagen. Men vi vet at kvaliteten i eldreomsorgen varierer stort. Noen steder er ikke eldreomsorgen god nok, og mange opplever ikke å få tjenester på det nivået de har behov for. Derfor har vi ment at staten bør ta et større ansvar for å sikre at kommunene leverer nok og gode nok tjenester og lovfeste retten til heldøgns pleie og omsorg.

I 2014 styrket Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen investeringstilskuddet for utbygging av sykehjem og heldøgns omsorg ved å la staten ta en større andel av utbyggingskostnadene. Det har ført til et taktskifte. Kommunene søkte i fjor om tilskudd til nær 2 500 plasser, og det er regjeringens mål at det legges til rette for å bygge ytterligere 2 500 sykehjemsplasser også neste år.

Neste år starter vi arbeidet med å utvikle en trygghetsstandard i sykehjem. Dette skal være et verktøy som gjør at kommunene får hjelp til å sørge for og følge opp kvaliteten. Målet er at dette skal bidra til reell forbedring, bedre rekruttering, gode fagmiljø og trygghet for pasienter og pårørende.

I 2016 legger vi også til rette for økt dag- og aktivitets-tilbud til personer med demens. Vi foreslår midler til 1 200 flere dagaktivitetsplasser til hjemmeboende personer med demens. Vi må også sørge for at eldreomsorgen har både varme hender og – ikke minst – kloke hoder. Derfor satser vi på å styrke kompetansen hos de ansatte.

Regjeringen foreslår også 700 mill. kr over tre år til å teste ut ny statlig finansiert eldreomsorg. I 2016 vil 20 kommuner få anledning til å delta i forsøket med statlig

finansiering. Hensikten er å se om statlig finansiering vil bidra til økt kvalitet, mer likeverdige tjenester over hele landet og riktigere behovsdekning.

Landets pensjonister har i for lang tid blitt urimelig behandlet. Gifte og samboende pensjonister får i dag avkortet sin pensjon med 15 pst. Det fremstår urimelig at pensjonister taper pensjon på å være gift. Nå reduserer vi avkortningen med virkning fra 1. september neste år. Da får gifte og samboende pensjonistpar i snitt en styrking av pensjonen sin med 8 000 kr.

Et godt samfunn handler også om å ta vare på miljø og klima. Regjeringen trapper opp innsatsen på det grønne skiftet gjennom reduserte avgifter for skipsfart og støtte til klima- og miljøteknologi. Vi foreslår også et betydelig kapitalinnskudd i Klimafondet. Vi har allerede lovet å øke fondet utover det som følger av klimaforliket. Vi foreslår nå å øke bevilgningen med ytterligere 5 mrd. kr. Fondet vil etter dette være på 67,8 mrd. kr, som er 17,8 mrd. kr mer enn ambisjonen i klimaforliket.

Miljøpolitikk handler ikke først og fremst om budsjettposter med grønn merkelapp – det handler om effektive tiltak som gir resultater for klimautslipp og forurensing, og som bidrar til at husholdninger og bedrifter kan ta miljøvennlig valg.

Regjeringen har satt ned en grønn skattekommisjon. Kommisjonen skal vurdere om og hvordan en grønn skatteomlegging kan bidra til lavere utslipp av klimagasser, et bedre miljø og en god økonomisk utvikling. Kommisjonen legger frem sine råd i desember.

Vi vil investere i miljøvennlig infrastruktur. Transportsektoren skal ta hensyn til klima og miljø. Vi fortsetter å investere massivt i jernbane. Og vi vil legge til rette for bedre kollektivtilbud. Vi foreslår også økte bevilgninger til tiltak for gående og syklende. Det er også god klimapolitikk.

I 2016 foreslår vi at ordningen med tilskudd til enøk-investeringer i private boliger knyttes til skattesystemet. Huseierne skal dermed kunne velge å få stønaden som et skattefradrag ved skatteoppgjøret som alternativ til direkte støtte fra Enova.

Det er ingen tvil om at klimaforandringer påvirker oss. Men klimautfordringen er global og løses best globalt. Det har betydning for hvordan vi kan forebygge.

Norge bidrar betydelig til internasjonal klimainnsats. Vi viderefører den ambisiøse klima- og skogsatsingen med 3 mrd. kr. Vi bevilger også 270 mill. kr til kjøp av FN-godkjente klimakvoter.

Regjeringen arbeider også for at forhandlingene under FNs klimakonvensjon skal føre til en klimaavtale i tråd med 2-gradersmålet. Som en del av slik avtale vil Norge påta seg en ambisiøs forpliktelse om utslippsreduksjon. Vi er i dialog med EU om å inngå en avtale om felles oppfyllelse.

Regjeringen ønsker et trygt samfunn – for unge og eldre, natt som dag – et samfunn, hvor vi er klare og konsekvente i kampen mot kriminalitet. Synlig og tilstedeværende politi og god beredskap er viktig for tryggheten i samfunnet. Allerede har vi opprettet hundrevis av nye politistillinger. Målet er å få flere politifolk ut i gatene.

Nærpolitireformen gjennomføres fra 1. januar 2016.

Dette er den største endringen i norsk politi siden årtusenskiftet. Samtidig økes politibemanningen, og fornyingen av politiets IKT-systemer trappes opp. Dette vil gjøre politiet bedre i stand til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og samtidig øke nærheten til politiet og sikre mer synlig politi hvor folk bor.

Når politiet får økte ressurser og blir mer effektive, må samtidig soningskapasiteten være tilstrekkelig. I altfor lang tid har straffesakskjeden blitt nedprioritert, og soningskøene har økt.

I september ble fengselet Norgerhaven i Nederland tatt i bruk av Norge. Fengslet har 242 plasser. Det er et viktig grep for å fjerne soningskøen, og innleie av fengselsplasser i Nederland fortsetter til neste år.

Samtidig vil vi etablere 181 plasser ved fengslene i Eidsberg og på Ullersmo.

Regjeringen styrker beredskapssektoren for å bidra til at landet er bedre rustet til å håndtere fremtidige kriser.

I 2016 legger vi opp til å øke kapasiteten til fylkesmennenes samfunnssikkerhetsarbeid, og vi starter forprosjektering av et senter for de nasjonale beredskapsressursene.

Det skjerpede trusselbildet mot Norge og våre allierte krever mer av Politiets sikkerhetstjeneste. Regjeringen foreslår til sammen 145 mill. kr til bl.a. tilleggslokaler for Politiets sikkerhetstjeneste.

Det er utfordrende tider i verden. Krigen i Syria er preget av brutal fremferd på flere sider i konflikten. Konflikten har skapt en av de største flyktningkrisene i vår tid. Det er en stor og grunnleggende utfordring vi politikere må ta på alvor.

Ifølge FN har over 4 millioner syrere flyktet fra landet siden sommeren 2012. De fleste av disse er i nærområdene. Det internasjonale samfunnet må øke innsatsen for flyktninger og sivile i nød i Syria og nabolandene.

Regjeringen vil forsterke innsatsen til humanitær bistand og nødhjelp. Det foreslåtte humanitære budsjettet for 2016 på over 4,3 mrd. kr er ekstraordinært i norsk historie, med en økning på 1 mrd. kr, eller nærmere 30 pst. 1,5 mrd. kr vil være øremerket til Syria, Irak og nabolandene. Det er her den norske innsatsen kan hjelpe flest.

Norge er med det en av de største humanitære givere. Norge har alltid stilt opp ved humanitære katastrofer. Men vi må få med oss flere land til å gi mer. Derfor har vi tatt initiativ til en giverlandskonferanse for å få på plass mer internasjonal støtte. Mat, medisin, rent vann og husly trengs raskt.

I de siste månedene har vi sett at mange reiser videre fra nærområdene. En velfungerende utlendingsforvaltning blir enda viktigere nå som Norge, i likhet med resten av Europa, opplever økt tilstrømming av flyktninger og asylsøkere. Derfor foreslår regjeringen å øke kapasiteten i Utlendingsdirektoratet. I en situasjon med økte asyl-ankomster er det viktig at norske myndigheter på et så tidlig tidspunkt som mulig får avklart identiteten og historien til dem som kommer til landet – dette bl.a. for å forebygge ulovlig innvandring og bekjempe grenseoverskridende kriminalitet. Samtidig må returarbeidet fortsette. Personer uten lovlig opphold i Norge skal raskt ut av landet.

Det er stor usikkerhet om utviklingen vi er inne i, og

hvor mange asylsøkere som vil komme til Norge. Tilstrømningen av asylsøkere har økt vesentlig fra august i år og vært større enn det som er lagt til grunn i statsbudsjettet for 2016. Regjeringen vil legge frem et tilleggsnummer til budsjettet med grunnlag i oppdaterte anslag for asylankomster.

Oppgaven med å ta imot, bosette og integrere vil bli krevende for utlendingsforvaltningen, og kommunene må makte oppgaven med å integrere dem som kommer til landet. Norge skal ta sin del av ansvaret. Men vi er et lite land og kan ikke ta på oss oppgaver vi ikke kan håndtere. Alle-rede er det køer i asylsystemet. Fortsatt venter tusenvis av flykninger på å bli bosatt i en norsk kommune. Over tid er det avgjørende at de som får opphold, får et hjem, lærer seg norsk og vinner innpass i arbeidsmarkedet.

Norske bedrifter møter tøffere tider. Dette har mange enkeltmennesker merket: Noen har mistet jobben, andre har følt utrygghet for den. Og noen arbeidssøkende har ikke fått jobb.

Det siste året har fallet i oljeprisen gjort at behovet for omstilling har kommet raskere enn vi kunne håpet på.

Regjeringen fremmer derfor i dag et forslag til statsbudsjett med et klart mål: Vi prioriterer å lage den sterke rammen som gjør at arbeidsplasser kan skapes, at folk har en jobb å gå til, og vi løser utfordringer folk flest møter i hverdagen.

Vi satses på det som gir innbyggerne trygghet og en enklere hverdag.

Vi kutter ventetidene i helsevesenet. Vi bygger ut omsorgen med nye plasser, samtidig som vi hever kvaliteten. Vi løfter innsatsen for rusavhengige og fattige barn. Vi styrker kommuneøkonomien. Vi trygger Norge gjennom flere politifolk i gatene og nye fengselsplasser.

Vi omstiller og reformerer. Det er helt nødvendig for at vi skal sikre morgendagens velferdsgoder.

Vi styrker og videreutvikler det norske samfunnet gjennom å investere i vår viktigste ressurs: menneskene som bor i landet.

Slik bygger vi fremtidens velferd, basert på et sterkt og konkurransedyktig næringsliv, og et land med muligheter for alle – ikke ved reformangst, ikke ved å legge bånd på frihet og næringsvirksomhet, ikke ved å skatlegge folk og bedrifter mer.

Tvert imot. Et trygt og godt samfunn skapes med reformer som rustet oss for fremtiden, ved å oppmuntre til omstilling, aktivitet og arbeid.

Presidenten: Presidenten vil nå foreslå at det åpnes for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg fra hver partigruppe med en taletid på inntil 3 minutter. Etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis finansministeren anledning til en kommentar på inntil 2 minutter. Deretter får representantene for opposisjonspartiene mulighet til en sluttkommentar på inntil 2 minutter.

Videre foreslås det at det åpnes for en kommentar fra finansministeren eller statsministeren på inntil 3 minutter til slutt.

– Dette anses vedtatt.

Marianne Marthinsen (A) [10:48:56]: Vi er inne i en utfordrende situasjon for norsk økonomi. Over 120 000 står uten jobb, og ledigheten er den høyeste på 22 år. Gjennom vinteren, våren og sommeren har vi vært vitne til en passiv og unnvikende regjering. Tiltakene har vært få, og de av dem som virker, har kommet altfor sent. Det har Arbeiderpartiet vært kritisk til. Budsjettet som legges fram i dag, må ses som en delvis innrømmelse. Etter at finansministeren i hele sommer sa at ungdomsledigheten ikke er et problem, er det godt å se at regjeringen endelig anerkjenner denne utfordringen og kommer med enkelte tiltak.

Regjeringen leverer et godt forskningsbudsjett. Det er bra. Den følger i all hovedsak opp Nasjonal transportplan. Det er også bra, og det vil Arbeiderpartiet stille seg bak.

Regjeringen bruker i dette budsjettet mye penger. Da er det oppsiktsvekkende å se at den på en del områder leverer svakt. Landets nyvalgte lokalpolitikere vil få en krevende start. Til tross for rekordhøy bruk av oljepenger får vi ikke et kommuneopplegg som setter lokalpolitikerne i stand til å levere godt på skole, på barnehage, på eldreomsorg, på den nære velferden.

Jeg mener også det er oppsiktsvekkende at regjeringen ikke klarer å levere på sine egne sykehusløfter fra valgkampen, men fortsatt ligger over 1 mrd. kr bak. Oppfølgingen av politireformen er også overraskende svak.

Så er vi på vei mot et avgjørende klimatoppmøte i Paris. De neste årene skal utslippene i Norge kuttes dramatisk. Ingenting av det finansministeren sa, og ingenting i budsjettet, tyder på at regjeringen har tatt det ordentlig inn over seg. Skatte- og avgiftsopplegget brukes ikke. Et kutt på 2 mrd. kr i jernbaneinvesteringer er talende.

Vi ser også at regjeringen på tross av faglige råd, innvendinger og advarsler fortsetter med sine ideologisk motiverte kutt i formuesskatten. Regjeringens skatte-kutt kommer først og fremst dem med mest til gode. Folk med vanlig inntekt får under en hundrelapp i måneden. Det står dårlig i stil med det vi hørte fra Høyre og Fremskrittspartiet i stortingsvalgkampen, og for velgerne som lot seg overbevise av valgkamplofter om kvalitet i skolen og eldreomsorgen, er det nok en mager trøst at løftet om å fjerne formuesskatten innfris budsjett for budsjett.

Helt til slutt: Vi ser nå at skattereformen kommer. Vi har merket oss at både statsministeren og finansministeren uttrykker ønske om et bredt forlik i Stortinget. Det blir helt sikkert et krevende arbeid, men jeg vil melde herfra at det er et arbeid som Arbeiderpartiet er innstilt på å gå konstruktivt inn i.

Statsråd Siv Jensen [10:52:22]: Jeg vil takke Marianne Marthinsen for de foreløpige kommentarene til statsbudsjettet for 2016. Men jeg hørte ikke så veldig mye nytt i forhold til det Arbeiderpartiet har gjentatt, gjentatt og gjentatt gjennom hele sommeren og høsten, til tross for at regjeringen har levert tydelig og klar beskjed til næringslivet om de omstillingsutfordringene vi har jobbet med. Vi har også lagt frem en målrettet, konkret, vel tilpasset tiltakspakke som treffer de landsdeler og de områder hvor utfordringene er størst.

Så gjentar Arbeiderpartiet påstanden om at finansmi-

nisteren i hele sommer har snakket om at ungdomsledigheten ikke er problem. Det er feil. Det jeg har tillatt meg å presisere, er at AKU-tallene forteller oss at to tredjedeler av ungdomsledigheten handler om ungdom i utdanning som ønsker en tilleggsutdannelse. Det sagt, så skal vi ta ungdomsledigheten på alvor, for ungdommer er ekstremt sårbare i en slik situasjon. Derfor har regjeringen lagt frem en egen tiltakspakke rettet mot ungdom nettopp for å avhjelpe den utfordringen de møter i en sårbar fase av livet.

Så er jeg glad for at Arbeiderpartiet signaliserer vilje til å delta i arbeidet med et bredt forlik om en skattereform. Det er viktig. Jeg håper at vi ser konstruktive forhandlinger i Stortinget som gir oss en god reform, som gir vekst, aktivitet og nyskaping i næringslivet fremover.

Marianne Marthinsen (A) [10:54:24]: Jeg er glad for å høre at finansministeren nå sier at ungdomsledigheten skal tas på alvor.

Så er det sånn at en regjering vil av ettertiden bedømmes for hvordan den rustet landet for framtidige utfordringer, om den overlot til neste generasjon et bedre Norge enn det landet den overtok. Det som uroer meg litt, er at når finansministeren snakker, høres det ut som at jo mer oljepenger vi bruker, jo mer har vi rustet oss selv for framtiden. Det er en grov feilslutning.

I dette budsjettet er det store bildet at inntektene går ned, utgiftene går opp, og det brukes rekordmange oljemilliarder. Regjeringen har til nå hentet ut like mye penger av oljefondet på tre år som det den rød-grønne gjorde på åtte år, og da inkluderer vi finanskriseåret 2009. Vi trenger å løfte blikket litt. Regjeringen svekker altså generasjonsregnskapet år for år.

Når vi har etterlyst tiltak for å møte den økende ledigheten, har vår kritikk aldri handlet om at regjeringen bruker for lite penger. Den har handlet om hvordan regjeringen bruker pengene.

Finansministeren sa i finanstalen nå at et lavere skatteinivå er det fremste tiltaket for å fremme omstilling, verdiskaping og arbeidsplasser. Det er vi uenig i. Selv med rekordhøy oljepengebruk vil ledigheten øke neste år. Jeg mener at det viser at handlingsrommet så langt i perioden har vært brukt feil. Milliardene har gått til skattekutt som ikke virker. Pengebruken har vært høy helt siden regjeringen tiltrådte. Vi kunne hatt et større handlingsrom nå, og vi kunne ha brukt pengene langt mer målrettet enn det regjeringen legger opp til i dette budsjettet. Da snakker vi om studieplasser, om sterkere satsing på teknologiutvikling og på tiltak som er målrettet mot de bedriftene og de menneskene som nå skal gjennom en krevende omstilling.

Svein Flåtten (H) [10:56:46]: Sysselsetting og verdiskaping i norsk næringsliv er bunnplanken i vårt velferdssamfunn, og nå er vi i en annerledes og krevende og mulig permanent situasjon med halverte oljepriser og avmatning i petroleumsindustrien. Derfor må vi handle aktivt for å skape forbedrede rammevilkår som kan gi nye og flere arbeidsplasser. Vi må ikke nå sitte og vente på at stormen går over. Det kommer den ikke til å gjøre. Vi kan ikke bare drive brannsløkking og reparasjonstiltak. Vi må legge de

langsiktige rammebetingelsene for en varig økt vekst og verdiskaping. Dette budsjettet – med den største satsingen noensinne på infrastruktur, på næringsrettet forskning – er vesentlig for den langsiktige omstillingen. Omleggingen av skattesystemet som varsles i skattemeldingen, og som delvis påbegynnes i dette budsjettet, er også en helt sentral og langsiktig pilar for norsk verdiskaping. Vi er nødt til å skape mer, skape flere arbeidsplasser, ikke skatte mer. Vi kan ikke sende skatteregningen til norsk næringsliv for de tiltakene vi nå skal iverksette.

Så er det også viktig med de kortsiktige tiltakene i den situasjonen vi er oppe i. Den kortsiktige tiltakspakken på 4 mrd. kr vil virke raskt, og den vil ikke medføre varig økning av de offentlige utgiftene. Tiltakene inn mot verfts- og leverandørindustrien er treffsikre, bransjemessig og geografisk. Satsingen på flere tiltaksplasser, på bedriftsintern opplæring og satsingen mot næringsliv og innovasjon vil være effektivt, og ikke minst tiltakspakken mot ungdomsledighet – tidligere annonsert, nå inne i budsjettet – vil være effektivt i forhold til dem som allerede er ledige eller er i ferd med å bli ledige.

Men så er det slik at i tillegg til å sikre arbeid, aktivitet og omstilling bidrar budsjettet også til å styrke det sosiale sikkerhetsnettet. Pasientbehandlingen øker, budsjettet gir flere heldøgns omsorgsplasser og 1 200 nye dagaktivitetsplasser for personer med demens. Vi øker bostøtten for barnefamilier med lav inntekt, flere barn av foreldre med lav inntekt får mulighet til å delta på fritidsaktiviteter, og ikke minst fortsetter vi innsatsen innen rusomsorgen og styrker den.

Satsingen på det sosiale sikkerhetsnettet viser at det er fullt mulig å kombinere velferdssatsinger med det å gi næringslivet bedre rammevilkår. Men det er slik at flere i arbeid vil alltid være i bunnen for vår evne til å sørge for dem som ikke er i arbeid.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:00:09]: I dag er jeg veldig stolt. Jeg er veldig stolt over at Fremskrittspartiet i regjering kan levere et budsjett hvor grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister øker fra 85 til 90 pst. av grunnbeløpet, eller ca. 8 000 kr per par. Det er et betydelig bidrag til å rette opp en åpenbar urimelighet i avkortingen som gjelder for denne gruppen, og det er veldig bra.

For Fremskrittspartiet er det viktig å prioritere frihet for enkeltmennesket under ansvar, trygghet for innbyggerne, moderne, trygg og effektiv infrastruktur, et godt sosialt sikkerhetsnett og et helsevesen som gir god og rask behandling uten lange køer. Disse prioriteringene blir ivarettatt i det budsjettet som nå er fremlagt. Regjeringen viser handlekraft til å gjennomføre viktige reformer for å styrke det norske samfunn i fremtidig og god utvikling for å bygge velferden videre.

Lavere skatt er et viktig virkemiddel for en enklere hverdag for folk flest, økt verdiskaping i bedriftene og lavere kostnader på arbeidsplasser og investering. Statsbudsjettet tar utgangspunkt på skatteområdet i viktige prinsipper for Fremskrittspartiet og tilpasser den økonomiske politikken til situasjonen i norsk økonomi.

Nå får vi en bred skattedebatt utover. Vi skal gjennom-

føre en viktig skattereform, og jeg håper at skattedebatten først og fremst kan ta utgangspunkt i behovet for verdiskaping og hvordan vi kan tilrettelegge skattesystemet for best mulig verdiskaping og ikke bare ensidig fordeling. For det det handler om, er egentlig å skape et grunnlag for å kunne målrette tiltak over offentlige budsjetter mot dem som har de største behovene.

Det er mange som i disse dager påberoper seg at de er ute og snakker med bedriftene, også mange i denne sal, meg selv inklusiv. Jeg har ennå til gode å høre en bedriftsleder eller en bedriftseier som ser behovet for økt skatt eller forverrede rammebetingelser. Så kan man si at ingen liker økte skatter – nei vel. Men det de er veldig opptatt av, de som skal stå for verdiskapingen nå, er nettopp å få gode, stabile og forutsigbare rammebetingelser som gjør at de kan konkurrere med bedrifter i utlandet.

Etter min oppfatning er det slik at dette budsjettet også svarer godt på de forventningene som bedriftene i Norge har. Samtidig er de opptatt av infrastruktur, og den satsingen som ligger i budsjettet for 2016, er en videreføring av den storstilte satsingen som har vært på å få en effektiv og god infrastruktur for å bygge landet videre.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:03:31]: Takk for en interessant gjennomgang av et rekordbudsjett i antall kroner, og det er verdt å merke seg når det kommer fra de to regjeringspartiene.

For Kristelig Folkeparti vil nok denne budsjettbehandlingen bestå av tre viktige hovedoverskrifter: kamp mot økende arbeidsledighet, den pågående flyktningsituasjonen og et skifte for å gjøre vår økonomi grønnere, slik at vi kan motarbeide klimaendringene.

4 mrd. kr legger regjeringen på bordet i en pakke for å motvirke økt ledighet. Jeg synes det er veldig mye bra i den pakken, også fordi den virker på kort sikt. Dette er gryteferdige prosjekter som kan iverksettes raskt, og dermed også få virkning raskt. Det er et poeng for oss i Kristelig Folkeparti at vi også ser dette i et lengre perspektiv, slik at man når tidene blir bedre, ikke sitter igjen med økte driftsutgifter, men at dette er kortsiktige tiltak.

Så er vi opptatt av hva vi gjør langsiktig. Der har de fire partiene vært enige om veldig viktige satsinger som jeg med glede ser fortsetter. Det gjelder på infrastruktur, det gjelder på forskning og utdanning. Talsmenn for forrige regjering snakker om for lite for sent. Ja, på høyere utdanning og forskning hadde den forrige regjeringen et selverklært hvileskjær, og det fortsatte. Med en ny regjering og fire partier i fellesskap har vi fått en helt annen satsing på dette. Det er utrolig viktig for den langsiktige omstillingen som vi må ha. Fra Kristelig Folkepartis side ser vi også den satsingen vi fikk til i inneværende års budsjett på flere lærere i småskolen, som viktig. Som finansministeren sa: Det er altfor mange som faller fra. Da er tidlig innsats i skolen utrolig viktig.

Når det gjelder flyktninger, er det varslet at det kommer regjeringen tilbake til. Vi er opptatt av innretningen på det. Vi har et ansvar – det skal vi ta – og det bør ikke gå ut over dem som har lite fra før.

Så er vi opptatt av en sosial profil. Vi merker oss opp-

følgingen av innsats mot barnefattigdom, bl.a. at boligstønader går opp. Også innsats for at alle kan delta i samfunnet, er uhyre viktig i det budsjettet som vi nå skal arbeide sammen om.

Jeg håper finansministeren og hennes kampfeller i regjeringspartiene er fit for fight, i hvert fall en vennskapskamp.

Statsråd Siv Jensen [11:06:50]: Det er noe særegent med vennskapskamper. De kan ofte være ganske tøffe, men de ender som regel godt. Jeg vil takke Hans Olav Syversen for hans tilnærming til statsbudsjettet. Jeg synes det er viktig å understreke det Syversen selv sa, nemlig å skille mellom de kortsiktige utfordringene og de langsiktige utfordringene som regjeringen forsøker å ivareta gjennom dette budsjettet.

Tiltakspakken er laget for å møte de kortsiktige utfordringene. Det er treffsikre virkemidler som kan iverksettes raskt, mens de langsiktige omstillingsutfordringene er betydelig større og kommer til å ta lengre tid å realisere. Det er nettopp i den sammenheng diskusjonen rundt skattereformen kommer til å bli viktig.

Utgangspunktet for Stortingets forhandlinger om dette budsjettet kan, etter hva jeg hørte fra Hans Olav Syversen, være godt. Jeg har stor respekt og forståelse for at det vil være områder som Kristelig Folkeparti har lyst til å forsterke. Derfor er jeg sikker på at det blir tøffe, men gode forhandlinger.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:08:18]: Det er jo sånn med vennskapskamper at det jo kan gå en kule varmt der også, i hvert fall hvis det er i bedriftsidretten, har jeg hørt.

Om skatt må jeg si følgende: Vi er klar for å gå i forhandlinger om en skattereform, selvfølgelig.

Når det gjelder forslagene for neste år, kan jeg fra Kristelig Folkepartis side varsle at vi vil gå igjennom både innretningen og omfanget av de foreslåtte skatte- og avgiftsendringer – det tror jeg ikke kommer som noen overraskelse – og se på hvordan de virker inn på helheten i budsjettet, ikke minst fordelingseffekten. Jeg er også glad for – jeg vil si det – Arbeiderpartiets signal om å få til en skattereform. Det er viktig.

Et annet område vi kommer til å bruke tid på, er den samlede effekten på situasjonen i distriktene. Vi ser at det er satsing på samferdsel, men vi ser også at det er kutt i regionale utviklingsmidler. Det tror jeg vi må ha en runde om.

Så har jeg merket meg at finansministeren er så glad i de kommunale skatteoppkreverne at hun nok en gang vil gjøre dem til sine egne og få dem over på sin hånd. Det er interessant at en finansminister fra Fremskrittspartiet vil det, men det tar vi med oss. Jeg tror nok at det også der blir behov for noen runder.

Jeg er fra Kristelig Folkepartis side klar for forhandlinger. De blir konstruktive, håper jeg. De blir sikkert også tøffe, men vi er beredt til å bidra til et sentrumsorientert budsjett som vil være til det beste for landet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:10:32]: De to første budsjettene til Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen førte til tre ting: for det første sentralisering, for det andre en gigantisk skattelettelse til de rike og for det tredje massiv velgerflukt fra Fremskrittspartiet. Så det førte i hvert fall til én god ting.

Så skulle budsjettet være utjevnende. Vi har hørt gjennom lekkasjene at nå skulle vi få et utjevnende budsjett, så jeg var veldig interessert i hva som sto i tabellene. Jo, nå skulle de med over 2 mill. kr i inntekt få en skatteskjerpelse på 200 kr. Det var den utjevnende effekten. De har fått en skattelettelse på 60 000 kr hittil i perioden, nå tar man tilbake 200 av dem.

Vi i Senterpartiet mener det er et godt prinsipp at de som har den sterke ryggen, skal bære den største bora. Men utrolig nok, med så mye penger i budsjettet, hva er det da «partiet for folk flest» legger inn? Jo, en enorm skatteskjerpelse for landets pendlere på nesten en halv milliard kroner. Jeg kan forstå at statsrådene fra Fremskrittspartiet, som kjører svart bil hver dag, ikke er så bekymret for pendlerfradraget, men jeg er helt sikker på at mange av velgerne til Fremskrittspartiet som må reise langt til jobb, synes det er forunderlig at de skal få mindre fradrag og større kostnader, og det i en tid da flere må være villige til å reise lenger – når flere blir ledige. Det er uforståelig at regjeringen da kutter så massivt i pendlerfradraget som de faktisk gjør.

Så er det, som representanten Hans Olav Syversen var innom, helt uforståelig at man kutter i de midlene som skal gå til folk med nye ideer og bedre løsninger – regionale utviklingsmidler – i en situasjon med økende ledighet. Med dette er kuttet nesten oppe i 1 mrd. kr. Det er 750 mill. kr i løpet av de årene regjeringen har styrt. Det er penger som går til å skape nye arbeidsplasser, og det er feil å kutte der.

Hva gjør man så innen landbruket? Jo, der gir man skattelette når Jens Ulltveit-Moe og andre ønsker å kjøpe opp landbrukseiendom. Investorene får skatteletter, mens det familieeide landbruket får skatteskjerpelser. Hva er poenget med det – å straffe dem som har vært i en næring over lang tid, men motivere de sterke kapitalinteressene som ønsker å kjøpe opp mer jord? Det er helt feilslått politikk. Det er ikke en politikk for folk flest, det er en politikk for rikfolk flest.

Vi har en næring – turisme – som har begynt å vokse på grunn av at vi har fått en lavere kronekurs. Da øker man momsen på hotell og transport. Hvorfor skal vi gi en konkurranseulempe til en av de næringene som nå er i vekst?

Kommuneopplegget er altfor dårlig, og det er forunderlig at det ligger bare 50 mill. kr inne til nye integrerings tiltak når vi hørte hva statsministeren sa i går. Regjeringen kan ikke mene i fullt alvor at 50 mill. kr er nok når en ser de store integreringsutfordringene vi faktisk har akkurat nå.

Det er også forunderlig at de kutter støtten til ressurskrevende brukere. (Presidenten klubber.) Det er ikke et sosialt budsjett, det er et budsjett for sentralisering og ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Da er tiden ute.

Statsråd Siv Jensen [11:14:01]: Jeg satt i går kveld og prøvde å forestille meg hva de ulike talspersonene for de ulike partiene ville si. På lappen min når det gjaldt Senterpartiet, skrev jeg at han kommer helt sikkert til å fortsette med den plata han har dratt mange ganger, nemlig sentralisering. Det er bare sånn at det blir ikke noe mer sant av at det blir gjentatt mange ganger.

Sannheten er at dette er et budsjett som skaper optimisme, håp og aktivitet i hele landet. Det er et budsjett som styrker mulighetene særlig i de delene av landet som nå er mest utsatt som følge av utfordringene med fallende oljepris. Det er det denne tiltakspakken handler om.

Jeg må si at når vi skal diskutere skattereform, er det viktig at også Senterpartiet løfter blikket og ser på helheten i hva slags pilarer en fremtidig reform skal være tuffet på, i en situasjon hvor vi trenger å gjøre skattesystemet vårt mer konkurransedyktig. Da vi fikk en skattereform i 1992, endte vi med en sats som da fremsto som offensiv og konkurransedyktig i et internasjonalt perspektiv. Siden da har utviklingen gått i motsatt retning. Det er grunnen til at vi nå må sette selskapsskatten ned, gjøre skattesystemet mer robust og mer konkurransedyktig. Derfor er det viktig å se på helheten og ikke hver enkelt detalj. Det er sånn man lager en skattereform.

Det er mulig Slagsvold Vedum mener at det beste svaret for å få opp kreativitet, gründerskap og nyvinning i næringslivet er gjennom de regionale utviklingsmidlene. Vel, vi mener at svaret ligger i nytt skattesystem, i en lang rekke av de tiltakene og virkemidlene som vi styrker gjennom Innovasjon Norge.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:16:14]: Når jeg hører Siv Jensen, tror jeg nesten ikke hun tror på det hun selv sier, for hva slags reform er det egentlig som hun varslar i dette budsjettdokumentet? Jo, det er en reform som et nesten samlet storting massivt protesterte mot i vår. Den gir nettopp en massiv sentralisering av skatteoppkrevingen i Norge. Man skulle ha en desentralisert skatteoppkreving på 269 steder nært folk, mens man nå skal sentralisere det til 33 steder.

Man kan late som om det ikke er sentralisering, men selvfølgelig er det sentralisering og byråkratisering. Samtidig sier regjeringen at den skal tilføre kommunene nye oppgaver. Det sier man, men det eneste man gjør, er å ta fra dem oppgaver og sentralisere oppgaver. Vi vet at den kommunale skatteoppkrevingen er mer effektiv enn den statlige, nettopp fordi det kan være en del smådriftsfordeler – at man kjenner lokale forhold og kan få til gode løsninger for å få innkrevd pengene.

Så det er ingen desentraliserende tiltak i dette budsjettet. Det er en massiv fortsettelse av den sentraliseringspolitikken regjeringen ønsker på nesten alle samfunnsområder, og det er forunderlig at Fremskrittspartiet, som tidligere hadde litt støtte også utenfor de største byene, fører en sånn politikk. Det er i hvert fall ikke en politikk for folk flest, det er i hvert fall ikke en politikk for de folkene som stemte Fremskrittspartiet inn i regjeringskontorene, og det er forunderlig at Siv Jensen som partileder i Fremskrittspartiet tar det så med ro at alle landets pendle-

re nå skal få en så stor skatteskjerpelse som hun legger opp til.

Vi ser et nytt budsjett som er tilpasset de aller rikeste i samfunnet, som ikke bidrar til å ta hele landet i bruk, og vi burde brukt ressursene på det, for det er så mye skaperkraft, det er så mange muligheter rundt om i hele landet.

Vi synes også det er synd at man ikke bruker mer penger på kommunal sektor, for det er kommunal sektor som har ansvaret for eldreomsorg. Hvis dette budsjettet blir vedtatt, kommer det til å bli veldig mange krevende kutt rundt om i landets kommuner. Det kommer til å gå ut over landets eldre, og det er en feil prioritering.

Terje Breivik (V) [11:18:34]: Sjølv finanskrisa i 2008–2009 stilte ikkje så store krav til det komande statsbudsjettet som utfordringane i 2016-budsjettet må møte: klimaproblemet, omstillingsbehov i næringslivet, flyktningkatastrofen, pengebruken.

For Venstre, som er det største miljøpartiet, er klimaproblemet den største utfordringa. Klimakrisa kan og må løysast. Heldigvis er løysinga på klimakrisa og tiltak for å møte omstillingsbehova til næringslivet i regelen to sider av same sak. Politisk er eit grønt skattesifte og satsing på kunnskap i vid betydning dei i særklasse tyngste verkøya me har til rådvelde.

Skattereformforslaget frå regjeringa er eit steg i rett retning og gjer det me vil ha meir av, billegare: arbeidsplassar, verdiskaping. Noko grønt skattesifte utan vidareføring av det som Venstre bidrog til i årets budsjett, er det dessverre skuffande få spor av. 40 pst. reduksjon i innanlandske utslipp innan 2030 krev langt hardare lut. Venstre kjem sjølv sagt – både i statsbudsjettforslaget vårt og i budsjettforhandlingane – til å forsterka den grøne profilen i det totale skatte- og avgiftsopplegget monaleg.

Dei to viktigaste impulsane for omstilling er eit lågt rentenivå og kronekursen, og me må vakta oss vel for ikkje å bidra gjennom offentleg pengebruk til å påverka desse i feil retning. Utan å verta altfor høg og mørk – eg er i alle fall høg – vil eg seia at oljepengebruken er urovekkjande ekspansiv og ikkje berekraftig på sikt. Me i Venstre har òg eit ansvar for snarast mogleg å ta grep som sikrar velferd i framtida utan å måtta auka oljepengebruken kraftig år for år.

Digitaliseringstiltaka og endringane i innkjøpsprosane som regjeringa foreslår, er svært bra og kan medføre store innsparingar på litt sikt. Skal me få full effekt av sånne tiltak, må me òg få med oss kommunal sektor. Kommunereforma er eit moment som må verta nytta, og der står det att ein jobb som med fordel bør gjerast.

Me kjem heller ikkje utanom ein systematisk gjennomgang, med det målet for auga å kutta i byråkratiet og skjemaveldet. Noreg har no eit statsbudsjett som passerer 1 200 mrd. kr – meir enn dobbelt så stort som det er t.d. hos gode naboar i Finland. Det er klart at her er det rom for å frigjera ressursar. Grunnleggjande spørsmål må stillast: Får me t.d. ein betre skule av ei utvikling som medfører meir og meir sentralisering av undervisning, den enkelte

skule og lærar? Treng me eigentleg eit utdanningsdirektorat?

Det er med andre ord nok av tema som må opp på forhandlingsbordet her på huset dei neste vekene.

Statsråd Siv Jensen [11:21:58]: Jeg er helt enig med Terje Breivik i behovet for å avbyråkratisere og effektivisere offentlig sektor. Det er derfor regjeringen har satt i gang en lang rekke reformer hvor effektiv ressursbruk og frigjøring av ressurser til bedre tjenesteproduksjon er målet. Så jeg er glad for at Venstre er ivrig etter å komme videre med mye av det reformarbeidet, og jeg er helt sikker på at vi gjennom samarbeid skal få til det, med sikte på å frigjøre ressurser til bedre tjenester og alternativ bruk fremover.

Men vi skal ikke være lei oss for at statsbudsjettet vokser. Det er jo først og fremst et tegn på at også økonomien vokser. Utfordringen for Norge nå er jo at økonomien vokser noe svakere enn vi har vært vant til de siste årene. Målet må være at veksten kommer opp igjen på et høyere nivå, og derfor iverksetter vi tiltak på både kort sikt og lang sikt for å bidra til økt økonomisk vekst i Norge. Det vil være bra for at vi skal kunne videreføre og forsterke viktige velferdsordninger som vi er opptatt av å sikre i det norske samfunnet, sørge for at vi får et sterkt og godt sosialt sikkerhetsnett og samtidig sørge for at bedriftene våre er konkurransedyktige også i et internasjonalt perspektiv. Jeg mener at vi legger til rette for alt det gjennom budsjettframlegget for 2016.

Terje Breivik (V) [11:23:49]: Eg takkar finansministeren for svaret og tilbakemeldinga.

Eg er sjølv sagt einig i at veldig mykje av det som vert føreslått i dette budsjettet, svarar godt på dei store utfordringane. Me registrerer med stor glede det som skjer innanfor det utvida kunnskapsomgrepet: lettare tilgang på barnehageplass, ein god allmenn grunnskule, som finansministeren sjølv framheva i si hovudinnleiing, styrking av lærlingordninga, yrkesfaga, historisk satsing på høgskule- og universitetssektoren, forskning – det er kjempebra. Men alt som er bra, kan sjølv sagt gjerast betre, og alt som er bra, må heile tida ha ei kritisk lupe på seg for å sjå om ein brukar pengane på dei rette tinga.

Venstre er òg veldig godt fornøgd med tiltak i den same gata som no vert forsterka, altså den heilt nye ordninga for å sikra risikokapital til kanskje særleg nystarta bedrifter, gründerar, som jobbar i segmentet og genererer forskingsresultat, til butikk, presåkornfondordninga. Det er bra.

Avslutningsvis – for å slutta i ein god tone – vil eg gje udelt honnør til regjeringa for at dei følgjer opp pakken for kamp mot fattigdom, som me saman med regjeringa lanserte tidlegare i sommar, og som er ei av dei tunge og viktige satsingane i samarbeidsavtalen.

Eg syntest òg det var veldig hyggjeleg å sjå ein budsjettlekasje då finansministeren sjølv fortalde at dei no avskaffar den tullete ordninga med moms på matvarer som vert gjevne bort – kjempebra! Det er ikkje tvil om at kampen mot fattigdom og særleg kampen mot barnefattigdom må ha prioritet i desse forhandlingane. Vissheita om at

80 000 ungar veks opp i fattigdom i Noreg anno 2015, er direkte hjarteskjerande. Så det er ikkje tvil om at dette er eit område som me kjem til å bruka ein god del tid og ressursar på òg i forhandlingane, og som me vil forsterka arbeidet på gjennom denne hausten.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:26:05]: Folk merker at Høyre og Fremskrittspartiet sitter i regjering. De som må leve med regjeringens kutt til uføre forsørgere og alene-forsørgere, vil merke det godt, helt uavhengig av Venstre og Kristelig Folkepartis såkalte redningsaksjon for disse gruppene i fjor.

De som finansierte regjeringens valgkamp, merker veldig godt at Høyre og Fremskrittspartiet sitter i regjering. De som flykter fra krig og nød, vil merke dette budsjettet. Utover de 3 000 kvoteflyktningene fra Syria vil 120 flyktninger få komme til Norge neste år – 120 – som om det blir færre konflikter i verden av at Siv Jensen er finansminister.

Våre etterkommere vil merke dette statsbudsjettet. Regjeringen tar rekordmye penger fra framtidens generasjoner, uten å bruke nok på framtidens løsninger. De som kommer etter oss, vil merke at klimaet ikke sto høyere på dagsordenen i vår tid enn at klimamålene for 2020 nærmest avlyses i dette statsbudsjettet. Utslippene øker fram til 2020. Vi er lenger unna å nå målene enn noen gang før.

Statsministeren har ofte sagt at Norge skal forsterke klimainnsatsen, men jeg trodde ikke det innebar at det var utslippene som skulle forsterkes. Regjeringen har i praksis gitt opp Norges klimamål og markerer anledningen med å kutte i jernbaneinvesteringene, men øke petroleumsforskningen og seismikken i Barentshavet. Omstilling kalles visst det.

Framtidige generasjoner vil merke at det er mindre å bruke på sin tids store utfordringer. Å bruke 9 mrd. kr på å smøre økt forbruk blant høytlønnede er ikke veien å gå. Økonome står på rekke og rad for å fortelle regjeringen at kutt i formuesskatten ikke gir flere arbeidsplasser. Regjeringen står på sitt. Det er et angrep på de generasjonene som kommer etter oss, og som ikke kommer til å ha den handlefriheten som Siv Jensen har til å dele ut oljepenger til vår tids mest ressurssterke. Istedenfor å bruke 22 milliarder ekstra oljekroner på framtida, på kommunene, på arbeid, på klima, på barn og på utdanning brukes pengene slik at folk med over 1 mill. kr i lønn kan kjøpe litt større julegaver neste år. Skattekuttene for folk flest er helt ubetydelige. 2 kr og 50 øre dagen er det Siv Jensen har å avse til sine egne kjernevelgere.

Det snakkes mye om omstilling i debatten her i dag, men lite om hva vi skal omstille oss til. Ut fra det budsjettet som er presentert i dag, skal vi verken omstille oss til et lavutslippssamfunn eller til et samfunn med mer rettferdig fordeling. Tvert imot varsler regjeringen klimamessig resignasjon, et samfunn med mer asfalt og mindre bane, et samfunn der en må klare seg mer alene, og der generasjonene må klare seg mer alene. De får ingen drahjelp av regjeringen i dette statsbudsjettet.

Statsråd Siv Jensen [11:29:22]: Mens finanstalen har vært holdt, har jeg sett at flere har vært ute i media og kommentert hva de synes om budsjettet. Representanten Serigstad Valens kommentar til dette i media – som han selvfølgelig ikke kan si her i salen fordi det ikke er et parlamentarisk uttrykk – er at regjeringen bruker penger på «tant og fjas», som han har kalt det. Jeg må si jeg synes det er en ganske alvorlig tilnærming i en situasjon hvor vi trenger å omstille norsk økonomi, hvor vi trenger å levere tiltak på både kort og lang sikt for å svare på de utfordringene vi nå står overfor, med økt arbeidsledighet og et enormt omstillingsbehov for norsk næringsliv.

Det er mulig at Serigstad Valen mener det er tant og fjas å levere tidenes største forskningsbudsjett, eller en offensiv og kraftfull satsing på alle deler av kunnskapssamfunnet, eller en omfattende samferdselspakke som leverer til veisektoren, til samferdselssektoren og til kollektive løsninger.

Jeg må si at jeg synes det er en litt spesiell måte å tilnærme seg dette på, i en situasjon med et bakteppe som krever noe av oss. Derfor har vi lagt frem et budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling. Derfor har vi lagt frem et budsjett som evner å prioritere den alvorlige økonomiske situasjonen landet nå er i, samtidig som vi styrker det sosiale sikkerhetsnettet for dem i vårt samfunn som har det litt verre enn oss selv.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:31:19]: Der sa finansministeren det – om det var de som har det litt verre enn oss selv, som hadde vært de viktige å satse på i dette statsbudsjettet, hadde det jo sett helt annerledes ut. Da hadde ikke regjeringen brukt milliarder av kroner på skatteuttak istedenfor å ruste oss for framtidens utfordringer.

Det finansministeren har gjort, er å invitere landet til et spleiselag for det hun kaller omstilling. Distriktene skal betale gjennom kutt i regionale utviklingsmidler, mer sentralisering og svakere kommuneøkonomi, skoleelever og lærere skal betale fordi kommunene ikke har de samme rammene som de hadde før, pensjonistenes bidrag i år skal være lavere kjøpekraft – med unntak av de aller rikeste pensjonistene, da, som er de største vinnerne i skattekuttene til finansministeren – og framtidige generasjoner skal bidra med rekordmye oljepenger. Men for hva – hva er det vi bruker de pengene på?

Hvis det er de som ikke har det like godt som oss, som er poenget, hadde pengene vært brukt helt annerledes. Da hadde man ikke brukt 9 mrd. kr på at folk flest skal få 2,50 kr om dagen i skatteuttak, mens kontoen til de mest formuende menneskene fylles opp gjennom skatteuttak som ifølge alle faglige råd, inkludert regjeringens egne, ikke gir noen effekt for framtidens arbeidsplasser. For hva – for mer asfalt og mindre satsing på jernbane? Var det alt? Da ligger begrepet tant og fjas farlig nært.

Rasmus Hansson (MDG) [11:33:12]: Det er ille at folk nå mister jobben i oljesektoren og i andre sektorer, og det er bra at dette budsjettet i hvert fall viser at det tar innover seg nødvendigheten av og behovet for å etablere nye arbeidsplasser i nye sektorer.

Men dette budsjettet viser framfor alt at det tydeligvis måtte et oljeprisfall til for at denne regjeringen skulle begynne å levere på de løftene vi har hørt så fryktelig mange ganger i denne salen, uten at de er blitt levert på – noe også den rød-grønne regjeringen burde ha gjort for lengst – nemlig å starte overgangen til det samfunnet vi vet at vi må inn i. Men det skjedde altså ikke før oljeprisen datt.

Miljøpartiet De Grønne ønsker veldig sterkt velkommen en storsatsing på forskning i Norge. Det er veldig viktig og veldig nødvendig. Vi mener det er riktig å vri beskatningen i disfavør av olje og i favør av nye næringer i andre sektorer. Vi mener det er bra å stimulere bedrifter med mindre skatt på arbeid, så vi kan få flere nye og små bedrifter rundt omkring i landet. Vi mener selvsagt det er bra med enkelte nye miljøtiltak, som også dette budsjettet varsler. Framfor alt er vi glad for at regjeringen tar innover seg nødvendigheten av en langt større satsing på å ivareta de mange nødstedte menneskene som kommer til å komme til Norge i årene framover, selv om vi vil diskutere hvordan det finansieres.

Men dette budsjettet bærer sterkt preg av den samme sykdommen som tidligere budsjetter, nemlig et rungende fravær av tydelige og forpliktende koblinger mellom tiltak og resultat innenfor miljø- og klimasektoren. For hvert miljøtiltak og for hvert klimatiltak er det større og kraftigere tiltak som ødelegger mer, og som ødelegger effekten. Oljesatsingen er fortsatt størst, Sverdrup skal levere våre etterkommere 900 millioner tonn ekstra tilskudd til global oppvarming. Det kuttes 1 pst. i jernbanesatsingen, mens veisatsingen økes med 18 pst. osv.

Men framfor alt skal altså dette budsjettet, utrolig nok, øke norske klimagassutslipp fram mot 2020 – fra en regjering som har lovet å forsterke klimaforliket. Det må jo være fryktelig flaut for statsministeren og for finansministeren å levere et sånt budsjett etter alle disse løftene som de har kommet med. Å øke klimagassutslippene – det er det klimaministeren skal ta med seg til Paris. Det er effekten av dette budsjettet, det er realiteten i klimapolitikken til denne regjeringen.

Statsråd Siv Jensen [11:36:30]: Det er hyggelig at representanten Hansson har funnet noen lyspunkter i dette budsjettet, som forskning, skattereform og «enkelte nye miljøtiltak», som han kalte det. Men la meg bare få lov til å understreke betydningen som olje- og gassrelatert næringsliv fortsatt har i Norge. Regjeringen er helt tydelig på at vi må igangsette tiltak for å møte det grønne skiftet, for å omstille norsk økonomi, men vi er like tydelige på den betydningen og verdien olje- og gassrelatert næringsliv har for Norge, og vil ha for Norge i all overskuelig fremtid. Derfor er det viktig at vi klarer å gjøre flere ting samtidig. Vi må altså sørge for gode, stabile, langsiktige og forutsigbare rammebetingelser for en næring som syslesetter mange mennesker i dette landet, og som leverer store bidrag til norsk økonomi, og vi må samtidig legge til rette for at investeringene finner nye spennende næringsveier fremover. Det gjør vi gjennom en lang rekke tiltak og virkemidler i dette budsjettet, gjennom skattereformen,

gjennom mange ulike tiltak og virkemidler innenfor Innovasjon Norge og innenfor klimaordningene, som vil stimulere og frigjøre kapital slik at de kan bygge opp under nye og miljørettede satsinger fremover.

Jeg mener altså at det å gjøre flere ting på en gang er riktig og nødvendig. For vi kan ikke gjøre det jeg får inntrykk av noen ganger når jeg hører på representanter fra Miljøpartiet De Grønne, at det bare er å skru av lyset på en av våre største og viktigste næringer.

Rasmus Hansson (MDG) [11:38:38]: Hvis finansministeren fortsatt har klart å høre det Miljøpartiet De Grønne sier om utviklingen i oljenæringen, som «å skru av lyset», så hør etter nå: Vi sier at den næringen bør avvikles systematisk og planmessig og erstattes med en annen virksomhet i løpet av en tjuetårsperiode. Det er omtrent så langt fram som vi vet at dagens oljeressurser rekker, og det er meget fornuftig. Og så: Hvis ikke dinosauren har vært ute av sekken før, så kom den i hvert fall ut av sekken nå.

Finansministeren svarer på Miljøpartiet De Grønnes kritikk av en total kollaps i klimapolitikken ved å si: Olje- og gassvirksomheten er viktig. Vi vet også hvor viktig olje- og gassvirksomheten er, men hvis man har skjønt noe som helst av klimaproblemet, så har man skjønt at det går ut på å redusere klimagassutslipp. Og hvis man har skjønt noe som helst av poenget med klimatiltak, med samferdsels-satsing osv., så er det å kutte klimagassutslipp. Svaret på tiltakene som regjeringen har lagt fram, står altså i en tabell i statsbudsjettet, og der står det: Utslippene skal øke. Dette er klimapolitikken til regjeringen Solberg-Jensen, og dette er jobben som Stortinget, med Venstre og Kristelig Folkeparti i spissen, nå må gjøre noe virkelig alvorlig med.

Statsråd Siv Jensen [11:40:36]: Takk for en god og foreløpig – hva skal jeg si – tilbakemelding på statsbudsjettet for 2016.

Jeg oppfatter at mange av partiene i Stortinget ser at dette budsjettet trekker Norge i riktig retning. Dette er et budsjett som svarer på de hovedutfordringene som norsk økonomi nå står overfor, gjennom arbeid, aktivitet og omstilling, og som samtidig klarer å ivareta en god sosial profil gjennom å forsterke det sosiale sikkerhetsnettet i vårt samfunn.

Det er helt nødvendig at vi klarer å gjøre flere ting. Vi skal satse mer på å trygge hverdagen for enkeltmennesker i Norge, og det gjør vi både gjennom å sikre gode velferdsordninger og gjennom å sikre grunnlaget for ny vekst og verdiskaping i norsk økonomi. Derfor har det vært viktig for regjeringen å legge frem en fremtidsrettet skattereform, som sikrer at våre skattesatser er konkurransedyktige i et internasjonalt perspektiv. Det er viktig for vårt næringsliv. Det er grunnlaget for at hver enkelt arbeidstaker i Norge har en jobb å gå til og en sikker inntekt, som kan bidra til å forsørge familien og til alle de ulike prioriteringer som hver enkelt av oss gjør i hverdagen.

Nettopp derfor må vi klare å gjøre begge deler. Derfor er jeg uenig med dem som hevder at vi ikke skal prioritere vekst og verdiskaping, fordi vi skulle prioritere enda mer

til å forsterke velferdsordningene. Det er altså ikke noen motsetning her; det er snarere tvert imot et både–og. Vi må klare å gjøre begge deler, og jeg mener dette budsjettet i sum svarer på de utfordringene vi nå står overfor. Men la meg legge til at det fortsatt er mange uløste oppgaver i Norge. Vi bygger sten på sten, og gjennom dette budsjettet har regjeringen prioritert de viktigste oppgavene, som er arbeid, aktivitet og omstilling.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2016 legges ut for behandling i et senere møte.

– Det anses vedtatt.

S a k n r. 2 [11:43:01]

Referat

1. (7) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Dag Terje Andersen, Terje Aasland, Marianne Marthinsen, Eirin Sund, Eigil Knutsen, Ingrid Heggø og Else-May Botten om midlertidige endringer i permitteringsregelverket for å møte utviklingen i norsk økonomi (Dokument 8:7 S (2015–2016))

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

2. (8) Statsbudsjettet 2016 (Prop. 1 S (2015–2016))
3. (9) Skatter, avgifter og toll 2016 (Prop. 1 LS (2015–2016))
4. (10) Nasjonalbudsjettet 2016 (Meld. St. 1 (2015–2016))
5. (11) Bedre skatt. En skattereform for omstilling og vekst (Meld. St. 4 (2015–2016))

Enst.: Nr. 2–5 sendes finanskomiteen.

6. (12) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Geir Pollestad og Kjersti

Toppe om å sikre kvaliteten i fødselsomsorga og rammefinansiere fødeavdelingar og kvinneklinikkar (Dokument 8:2 S (2015–2016))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

7. (13) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Heidi Greni og Jenny Klinge om å stoppe all tvangsutsendelse av norske statsborgere til soning i fengsel i Nederland (Dokument 8:5 S (2015–2016))

8. (14) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad og Jenny Klinge om lokalisering av hovedseter i de nye politidistriktene (Dokument 8:8 S (2015–2016))

Enst.: Nr. 7 og 8 sendes justiskomiteen.

9. (15) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om et nytt system for bosetting av flyktninger (Dokument 8:1 S (2015–2016))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

10. (16) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Olaug V. Bollestad og Line Henriette Hemdal om nasjonal strategi for bier og pollinering (Dokument 8:6 S (2015–2016))

Enst.: Sendes næringskomiteen.

11. (17) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Olaug V. Bollestad, Rigmor Andersen Eide og Geir Sigbjørn Toskedal om obligatoriske promilletester for piloter og kabinpersonale (Dokument 8:3 S (2015–2016))

12. (18) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Line Henriette Hemdal, Anders Tyvand og Hanne Thürmer om å utarbeide en egen Barnas transportplan (Dokument 8:4 S (2015–2016))

Enst.: Nr. 11 og 12 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.44.